

Interne dyslexie protocol KBS De Zandberg

Visie KBS De Zandberg op het voorkomen en verminderen van lees- en spellingproblemen¹.

'KBS De Zandberg neemt de verantwoordelijkheid op zich voor het voorkomen en verminderen van lees- en spellingproblemen en stelt zich ten doel er alles aan te doen om voor goed lees- en spellingonderwijs te zorgen'.

Groepen 1-2

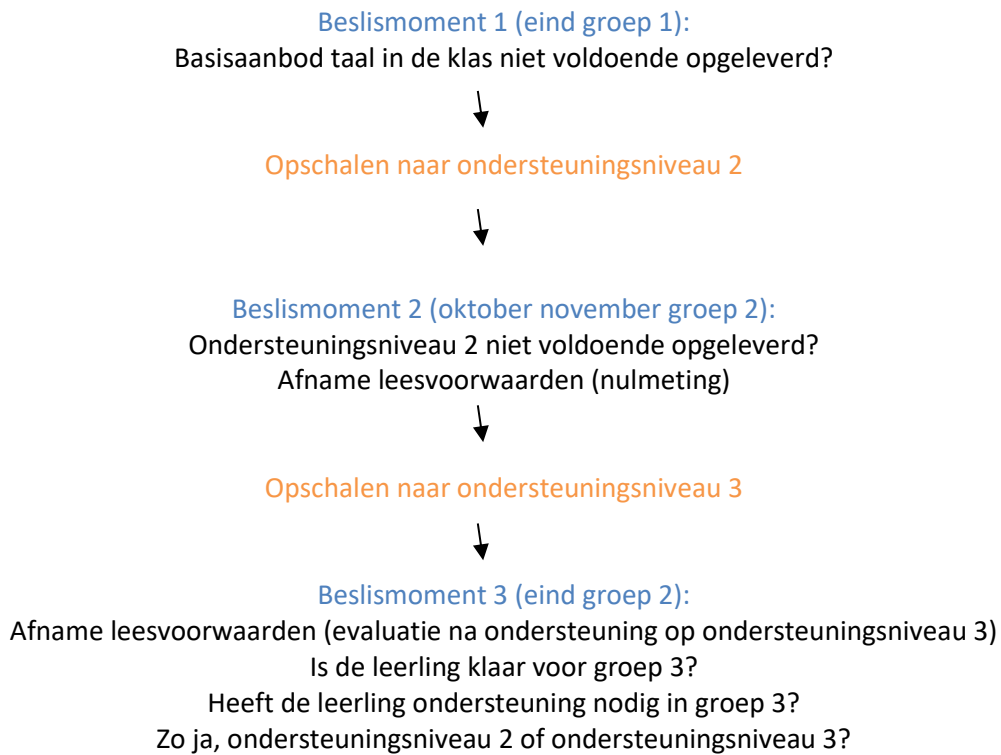
Lees- en spellingproblemen worden binnen De Zandberg in een vroeg stadium geobserveerd. Al bij het huisbezoek en entreeformulier wordt in kaart gebracht of een leerling tot de zogenoemde risicogroep behoort m.b.t. taalontwikkeling. Daarnaast monitoren de leerkrachten van groep 1/2 de taalontwikkeling en wordt er eind groep 1 bekeken of het basisaanbod taal/beginnende geletterdheid voldoende is voor de leerling.

Hieronder zetten we de diverse ondersteuningsniveaus uiteen voor de groepen 1 en 2:

Ondersteuningsniveau	Wie, waar, hoe frequent, tijdsinvestering
Ondersteuningsniveau 1 Basisaanbod taal	Leerkracht, in de klas, iedere dag
Ondersteuningsniveau 2 Basisaanbod taal + kleine taalkring	Leerkracht, in de klas elke dag. Daarnaast wordt er extra ondersteuning in de klas geboden, door de leerkracht of een onderwijsassistente (1 keer per week 20 minuten).
Ondersteuningsniveau 3 Basisaanbod taal + kleine taalkring + RT specifiek gericht op de moeilijkheden	Bovenop ondersteuningsniveau 2 wordt er twee keer per week 20 minuten remedial teaching geboden buiten de klas.

¹ Er wordt vanuit één ondersteuningsniveau gewerkt aan spelling, dit omdat spelling niet meer als criteria wordt meegenomen in de aanvraag van een (vergoed) onderzoek naar dyslexie (zie: www.dyslexiecentraal.nl). Om deze reden wordt spelling verder niet meegenomen in dit beleidsstuk.

Hoe is de looproute m.b.t. de ondersteuningsniveaus in de groepen 1-2?

Overgang van groep 2 naar groep 3

Wanneer de leerling vanuit groep 2 in groep 3 komt en er al ondersteuningsniveau 3 is geboden én deze ondersteuning dient te worden voortgezet, zal de leerling direct in ondersteuningsniveau 3 starten bij aanvang groep 3.

Rond de herfstvakantie (eind kern 2) zal bekeken worden of de leerling (nog) intensivering van de ondersteuning nodig heeft en zo ja op welk niveau.

Ondersteuningsniveaus in de groepen 3,4 en 5

Wat houden de ondersteuningsniveaus in in de groepen 3,4 en 5?

Ondersteuningsniveau	Wie, waar, hoe frequent, tijdsinvestering
Ondersteuningsniveau 1 <i>Basisaanbod VLL</i>	Leerkracht, in de klas, elke dag
Ondersteuningsniveau 2 <i>Basisaanbod VLL</i> <i>+ steraanpak</i>	Leerkracht, in de klas elke dag. Daarnaast wordt het leesaanbod geïntensiveerd, met extra aandacht voor letters, woorden en zinnen lezen. Hierbij is er aandacht voor zoemende leesstrategie (modellen). + Leerkracht/onderwijsassistente 2 tot 3 keer per week 15 minuten intensivering van leesaanbod, met extra aandacht voor letters, woorden en zinnen lezen. Aandacht voor zoemende leesstrategie (modellen)
Ondersteuningsniveau 3 <i>Basisaanbod VLL</i> <i>+ zorgniveau 2</i> <i>+ RT technisch lezen</i>	Bovenop ondersteuningsniveau 2 wordt er drie keer per week 20 minuten remedial teaching geboden buiten de klas.

Beslismoment 1: na kern 2

Ondersteuningsniveau 2:

Leerling behaalt op de toets “letterkennis aangeboden letters” van VLL en de “woordleestoets” van VLL de score **matig** op niveau **“correct”**.

- De leerling krijgt in de klas ondersteuningsniveau 2 aangeboden m.b.v. de steraanpak van VLL.

Ondersteuningsniveau 3:

De leerling behaalt een **onvoldoende** score op niveau **“correct”** bij zowel de toets “letterkennis aangeboden letter” als “woordleestoets” van VLL

Beslismoment 2: na kern 6

Ondersteuningsniveau 2:

Leerling behaalt op de toets “letterkennis aangeboden letters” van VLL en de “woordleestoets” van VLL de score **matig** op niveau **“correct”**.

- De leerling krijgt in de klas ondersteuningsniveau 2 aangeboden m.b.v. de steraanpak van VLL.

Ondersteuningsniveau 3:

De leerling behaalt een **onvoldoende** score op niveau **“correct”** bij zowel de toets “letterkennis aangeboden letter” als “woordleestoets” van VLL.

Naast kern 6 wordt ook de DMT leestoets kaart 1 en 2 afgenomen (**eventueel meetmoment 1 voor dyslexieaanvraag**)

Beslismoment 3: eind schooljaar (juni)

Op basis van de score van de DMT en AVI leestoetsen wordt bekeken of de leerling in groep 4 in aanmerking komt voor basisaanbod, ondersteuningsniveau 2 of ondersteuningsniveau 3.

Criteria ondersteuningsniveau 2 in begin groep 4:

- Kerntoetsen 9, 10 en 11 een “voldoende” of hoger behaald op niveau “correct” bij de “woordleestoets” van VLL
- 1^e score V-E op DMT leestoets
- De leerling behaalt beheersingsniveau AVI M3 en M3 extra.

Criteria Ondersteuningsniveau 3 in begin groep 4:

- Kerntoetsen 9, 10, 11 een “onvoldoende” behaald op niveau “correct” bij de woordleestoetsen.
- 2^e score VE op DMT leestoets (dus als M3 ook een VE score was)
- AVI beheersingsniveau Start

Groep 4 t/m 8

De ondersteuning vanaf groep 4 zal volgens dit schema plaatsvinden

Hoe verloopt de aanvraag van een vergoedingstraject naar Ernstige Dyslexie? (ED)

Bij een achterstand vanaf groep 3 wordt intensieve (ondersteuningsniveau 2) en of zeer intensieve begeleiding (ondersteuningsniveau 3) aangeboden op het gebied van technisch lezen. Wanneer begeleiding ontoereikend blijkt, didactische resistentie is aangetoond en behandeling in de gezondheidszorg wenselijk lijkt, dan zal een doorverwijzing via het Regionaal Samenwerkingsverband (RSV) Breda plaatsvinden. De Commissie voor Toelaatbaarheidsverklaringen (CTLV) van het RSV beoordeelt de aanvraag voor vergoede diagnostiek in het kader van Ernstige Dyslexie (ED). Is het vermoeden van ED reëel, dan stuurt de commissie een positief advies aan de ouders. Hiermee kunnen zij bij de gemeente een beschikking aanvragen voor vergoede diagnostiek. Met deze beschikking kan een gecontracteerde zorgaanbieder ED onderzoeken. Als uit dit onderzoek blijkt, dat er daadwerkelijk sprake is van ernstige dyslexie, zal de leerling in aanmerking komen voor vergoede behandeling (zorgniveau 4) bij een door de gemeente gecontracteerde dyslexie behandelaar. Indien een vergoed onderzoek niet gehonoreerd kan worden, hebben ouders de mogelijkheid om alsnog een onderzoek te laten verrichten. De kosten komen in dit geval voor eigen rekening.

Ondersteuning na een dyslexieonderzoek (ondersteuningsniveau 4)

Bij ondersteuningsniveau 4 gaat het specifiek om de rol die de school, de zorgverlener en de ouders hebben in de periode na de diagnostiek en tijdens en na afloop van een dyslexiebehandeling. Hierbij wordt de leidraad Ernstige Dyslexie: doorverwijzing van onderwijs naar zorg – versie 3.0 gehanteerd. Omtrent het leesonderwijs houdt dit het volgende in: leerlingen die tot de zwakste 20 – 25% behoren krijgen extra begeleiding op minimaal ondersteuningsniveau 1 en 2. Leerlingen die tot de zwakste 10% behoren, krijgen begeleiding op ondersteuningsniveau 1,2 en 3.

In de bijlage² staan de verschillende handelingswijzers om het vermoeden van dyslexie voldoende te kunnen onderbouwen zodat leerlingen doorgestuurd kunnen worden voor diagnostisch onderzoek.

² Zie bijlage 1 voor de handelingswijzers groep 1 t/m groep 8

Bijlage 1 Handelingswijzers

Handelingswijzer groep 1 en 2 (ondersteuningsniveau 1 en 2)

Beginnende geletterdheid

Meet moment	Signalering	Stappen in de begeleiding
Begin groep 1	<p>Entreeformulier en huisbezoek in verband met bepalen risicoleerlingen.</p> <p>Eindverslag peuterspeelzaal/ kinderdagverblijf.</p>	<p>Leerkracht stimuleert beginnende geletterdheid aan de hand van 'Signaleringslijst voor Kleuters'.</p> <p>Leerkracht stimuleert mondelinge taalvaardigheid (woordenschat) met het vertellen/voorlezen van verhalen met Print Referencing.</p> <p>Leerkracht maakt een start met kinderdagboek en themamap: geparticipeerde observaties worden hierin beschreven.</p>
Midden groep 1	<p>Informatie uit:</p> <ul style="list-style-type: none"> - kinderdagboek - aanvullende registraties in voorlopig stand van zakenoverzicht - vaardigheidslijst - signaleringslijst kleuters 	
Eind groep 1	<p>N.a.v. observaties bij de taalactiviteiten wordt het volgende aangevuld:</p> <ul style="list-style-type: none"> - kinderdagboek en themamap - vaardigheidslijst - signaleringslijst kleuters (DP) - Stand van Zaken overzicht <p>Wanneer de leerkracht heeft opgemerkt dat de beginnende geletterdheid te traag verloopt, zal ondersteuningsniveau 2 in overleg met de teamcoördinator worden ingezet.</p>	<p>Start plan van aanpak: De leerkracht start een kleine taalkring op (1 keer per week 20 minuten).</p>

Begin groep 2	<p>Observatielijsten uit groep 1:</p> <ul style="list-style-type: none"> - Kinderdagboek en themamap. - Vaardigheidslijst. - Signaleringslijst kleuters (DP). - Voorlopig stand van zakenoverzicht. 	Voortzetting ondersteuningsniveau 2 tot oktober/november. De leerkracht houdt de voortgang bij van ondersteuningsniveau 2.
Midden groep 2	<p>Aanvulling in:</p> <ul style="list-style-type: none"> - Kinderdagboek en themamap. - Vaardigheidslijst. - Signaleringslijst kleuters (DP). - Stand van Zaken overzicht. 	<p>In oktober/november wordt ondersteuningsniveau 2 geëvalueerd tijdens de leerlingbespreking. Heeft ondersteuningsniveau 2 onvoldoende opgeleverd? Dan wordt er opgeschaald naar ondersteuningsniveau 3 'beginnende geletterdheid'. Eventueel wordt ondersteuningsniveau 2 gecontinueerd of losgelaten.</p> <p>In december worden de leesvoorwaarden (Struijksma en van der Leij) afgenomen voor de leerlingen die zijn ingedeeld in ondersteuningsniveau 3 als 0-meting.</p>
Eind groep 2	<p>Aanvullingen in:</p> <ul style="list-style-type: none"> - kinderdagboek en themamap - vaardigheidslijst - signaleringslijst kleuters (DP) - Stand van Zaken overzicht 	<p>Overdracht naar groep 3: invullen overdrachtsformulier.</p> <p>Voordracht van leerlingen voor extra hulp aanvankelijk lezen.</p> <p>In juni wordt de leesvoorwaardentoets (Struijksma en van der Leij) opnieuw afgenomen en geëvalueerd.</p>
begin groep 3	<p>Leerlingen die ondanks de begeleiding op ondersteuningsniveau 3 de drempelwaarde van de leesvoorwaardentoets niet behalen, zullen in groep 3 direct starten in ondersteuningsniveau 3.</p>	

Handelingswijzer groep 3

Meetmoment, ondersteuningsniveaus, stappen in de begeleiding en toetsing

Meetmoment en ondersteuningsniveau	Meetmoment	Stappen in de begeleiding
Ondersteuningsniveau 1 <i>Goed lees- en spellingsonderwijs in klassenverband.</i>	Signalering vindt plaats in de eerste weken van groep 3, maar ook tijdens de overdracht van groep 2 naar groep 3.	<p>Hierbij gaat het om juist gebruik van effectieve methodes, gebruik van het leerlingvolgsysteem en de kwaliteit instructiegedrag en klassenmanagement.</p> <p>Leerkracht begint met kern 'start' Kimversie VLL. In deze fase wordt geobserveerd. Na twee weken leesonderwijs vindt indeling plaats. Indeling vindt plaats in categorieën: Zon aanpak: II die bovengemiddeld presteren met technisch lezen. Maan aanpak: II die gemiddeld presteren met technisch lezen. Ster aanpak: II die onder het gemiddelde presteren.</p> <p>Criteria voor ster aanpak:</p> <ul style="list-style-type: none"> ● Observatie leerkracht groep 3 (observatie instrument is van Kim versie VLL: 'digi regie') ● Uitval eind groep 2 op leesvoorwaarden van Struiksmā. ●
Ondersteuningsniveau 2 <i>Extra begeleiding in de klas door de leerkracht door inzet van de ster-aanpak. (zwakste 25% van de leerlingen)</i>	<p>Meetmoment 1: Na kern 2.</p> <p>Meetmoment 2 (na kern 6): Medio groep 3 is de CITO toets DMT kaart 1 en 2 maatgevend.</p>	<p>Leerkracht werkt met het intensieve arrangement³ dat opgesteld is door de remedial teacher in samenwerking met de leerkracht. De intensiteit en hoeveelheid ondersteuning die deze leerling in de klas nodig hebben staat hierin beschreven.</p> <p>Criteria voor ondersteuningsniveau 2:</p> <ul style="list-style-type: none"> ● Matige score op correct ● Matige score op KIM versie VLL maar afhankelijk van de onderdelen waar de leerling

³ Zie bijlage 2

		<p>op uitvalt en toets omstandigheden.</p> <ul style="list-style-type: none"> • Wanneer ondersteuning op niveau 2 geen rendement oplevert, zal de leerling over geplaatst worden naar ondersteuning op niveau 3. Ondersteuning op niveau 2 in de groep wordt daarbij gehandhaafd.
<p>Ondersteuningsniveau 3 <i>Specifieke interventies die afgestemd zijn op hiaten, uitgevoerd en/of ondersteund door de remedial teacher op school.</i></p>	<p>Meetmoment 3: Eind groep 3 is de CITO toets DMT kaart 1 en 2 maatgevend, evenals de AVI.</p>	<p>Aanvullende criteria voor ondersteuningsniveau 3:</p> <ul style="list-style-type: none"> • Woordleestoets <p>Hoofdmeting 3:</p> <ul style="list-style-type: none"> • Uitval op Cito DMT toets kaart 1 en 2. In combinatie met scores op kern VLL 4 en 5. • Uitval op AVI M3 wordt ook M3 extra afgenomen. Indien niet behaald dan ook ondersteuning op niveau 3 voor technisch lezen. • Ondersteuning op niveau 3 geïndiceerd wanneer niveau waarde 0.9 of lager op lezen. • Onvoldoende score op correct (kerntoetsen).

Handelingswijzer groep 4 tot en met 8

Meetmoment, ondersteuningsniveaus en stappen in de begeleiding

Meetmoment en ondersteuningsniveau	Meetmoment	Stappen in de begeleiding
Ondersteuningsniveau 1 <i>Lees- en spellingonderwijs in klassenverband.</i>	Adequaat ingericht effectief lees- en spellingonderwijs op groepsniveau. Geen specifiek meetmoment.	Behoort tot de basisondersteuning. Leerkracht heeft aandacht voor de kwaliteit van de instructie en klassenmanagement.
Ondersteuningsniveau 2 <i>Extra begeleiding in de klas</i>	Meetmoment 1: (CITO en methodegebonden toetsen)	Wanneer de leerling onvoldoende profiteert van het basisaanbod wordt het lees- en spellingonderwijs voor deze leerling geïntensiveerd: <ul style="list-style-type: none"> • verlengde en verdiepte instructie • herhaling in kleinere stappen • meer oefentijd en meer begeleide inoefening. <p>Criteria voor ondersteuningsniveau 2: Indien de leerling voor de eerste keer bij de zwakste 10% van de lezers (V- E score).</p>
Ondersteuningsniveau 3 <i>Meer specifieke interventies worden ingezet die passen bij de leerling en diens ondersteuningsbehoeften.</i>	Meetmoment 2: (CITO en methodegebonden toetsen)	Criteria voor ondersteuningsniveau 3: De leerling behaalt ondanks ondersteuning op niveau 2 een V – E score voor technisch lezen (DMT).
Ondersteuningsniveau 4 <i>Wanneer de lees- en/of spellingontwikkeling achter blijft lopen ondanks gestapelde zorg.</i>	Meetmoment 3: (CITO en methodengebonden toetsen)	De school onderbouwt de achterstand en de hardnekkigheid door toetsresultaten te rapporteren en de geboden ondersteuning op niveau 1,2 en 3 op navolgbare wijze te documenteren in een leerlingdossier. Enkel bij een vermoeden van dyslexie kan er een vergoed diagnostiektraject worden opgestart.

		Ondersteuning op niveau 3 binnen de school wordt gedurende de behandeling gestaakt. De leerling krijgt doorlopend ondersteuning op niveau 2.
Inzet compenserende en dispenserende middelen <i>Wanneer de leerling is gediagnosticeerd met dyslexie óf dysorthografie</i>	Nieuwe hoofdmeting	De school blijft verantwoordelijk voor het bieden van goed lees- en spellingonderwijs, ook nadat een leerling een diagnostiek- of behandeltraject heeft doorlopen. In de groep wordt de dyslexie/dysorthografie hulpkaart ingezet. Deze wordt door de leerkracht samen met ouders en leerling ingevuld. De compenserende middelen zoals aangegeven op de hulpkaart worden ingezet in de klas.

Toetsing, mate van begeleiding en materialen

Meetmoment	Toetsing	Mate van begeleiding en materialen
Beginsituatie (sept-jan)	Methode gebonden toetsen.	Ondersteuning op niveau 1 Er is voldoende tijd voor lees- en spellingonderwijs en er wordt effectief gebruik gemaakt van de lees- en spellingmethode.
Hoofdmeting 1 (jan-feb)	Afname van AVI, DMT en PI-dictee* * E-score op PI-dictee is ook maatgevend voor remedial teaching en doorverwijzing. .	Ondersteuning op niveau 1 en 2 Uit de meting blijkt dat klassikaal les en herhaling van instructie onvoldoende is. Aangepaste instructie in kleinere stappen, extra feedback en gelegenheid tot extra verwerking (eventueel buiten de klas onder de begeleiding van een onderwijsassistente). Materiaal technisch lezen: Groep 3: Veilig in Stapjes Groep 4, 5: Estafette E3 (aanpak 1). Groep 6, 7 en 8: RALFI lezen Materiaal spelling: Taal Actief Spelling inclusief alle aanvullende materialen uit de methode zoals de extra oefenbladen. Groep 6,7,8: werkbladen en oefeningen vanuit www.schoolbordportaal.nl
Hoofdmeting 2 (mei-juni)	Afname van AVI, DMT en PI-dictee	Ondersteuning op niveau 1, 2 en 3. Extra intensieve en systematische aanpak met behulp van een specifieke interventie door remedial teacher. Ondersteuning van een onderwijsassistent is toegestaan mits onder begeleiding van een remedial teacher of orthopedagoog. Uitbreiding van de leestijd met minimaal 3 x 20 minuten (of in ieder

		<p>geval in totaal tenminste 60 minuten) per week.</p> <p>Geschikte remediërende leesmethodes:</p> <ul style="list-style-type: none"> ▪ Speciale Leesbegeleiding (L. Koning) ▪ DMT Oefenmap (L. Koning) ▪ Estafette, uitgebreide leestijd 4x 15 min p/w met Vloeiend en Vlot ▪ RALFI-lezen (bovenbouw) ▪ RACE lezen (onderbouw) <p>Geschikte remediërende spellingmethodes:</p> <ul style="list-style-type: none"> ▪ Taal in Blokjes ▪ Educatieve software: Gynzy, Squla of Schoolbordportaal. ▪ Hulpboeken Spelling (Cito) ▪ Taal actief (speciale spellingbegeleiding)
Hoofdmeting 3 (juni)	Afname van AVI, DMT en PI-dictee	Bepalen welke leerlingen in aanmerking komen voor doorverwijzing naar de zorg.

Didactische kenmerken

Op basis van wetenschappelijk onderzoek zijn een aantal principes als effectief aangemerkt. Welke componenten terugkomen in de interventie en op welke wijze hangt samen met de fase van lees- en spellingontwikkeling van de leerling en de doelen waaraan gewerkt wordt. Niet alle principes zijn van toepassing bij elke leerling.

Alfabetisch principe

Het is belangrijk om de letter-klankkoppelingen expliciet en systematisch aan te bieden door aandacht aan zowel letterkennis en fonologisch bewustzijn te besteden. Alle klank-tekenkoppelingen worden via een vergelijkbare procedure aangeleerd, en de moeilijkheid van oefeningen wordt stap voor stap opgebouwd (Ehri, Nunes, Stahl, & Willows, 2001; De Graaff, Bosman, Hasselman & Verhoeven, 2009).

Oefenen op letter-/klank-, woord-, zins-, en tekstniveau

Het oefenen op alleen woordniveau leidt bij zwakke lezers en spellers niet automatisch tot vloeiend lezen en schrijven op zins- en tekstniveau (Martin-Chang & Levy, 2006; Scott & Windsor, 2000). Het is daarom van belang dat de geleerde lees- en spellingonderdelen worden toegepast in nieuwe en verschillende lees- en schrijfsituaties en teksten. Voor het verbeteren van de leesvaardigheid kan het effectief zijn om spelling in de interventie mee te nemen. Een spellinginterventie kan namelijk de leesvaardigheid positief beïnvloeden (Galuschka et al., 2020; Graham & Santangelo, 2014). Het omgekeerde is niet het geval: training van het alfabetisch principe en klank-tekenkoppelingen laat in beperkte mate verbetering zien op de spellingvaardigheid (Galushka et al., 2014; Johnston et al., 2012; Saine et al., 2013). Expliciete instructie van de spellingregels is essentieel om de spellingvaardigheid te kunnen verbeteren.

Aandacht voor woordstructuur

Instructie moet niet alleen gericht zijn op het lezen en schrijven van het hele woord maar ook op het herkennen van de woordstructuur en de orthografische eenheden binnen een woord (zoals digrafen, medeklinkerclusters en morfemen).

Oefenen op leestempo: eerst goed dan snel

Het gaat hierbij om tempoverhoging met blijvende aandacht voor accuratesse. Eerst is er aandacht voor goed en foutloos lezen, daarna voor vlot lezen en vervolgens voor geautomatiseerd en zo goed als aandachtvrij lezen. Voorkomen moet worden dat leerlingen door tempoverhoging radend gaan lezen. Ook voor spellen geldt dat leerlingen de klank-tekenkoppelingen moeten leren en daarbij de spellingregels om woorden goed te spellen (Galuschka et al., 2020). Daarna kan het spellen geautomatiseerd raken, maar onderzoek naar interventies expliciet gericht op spellingtempo zijn er bij ons weten niet.

Herhaling en herhaald lezen en spellen

Leerlingen met lees- en/of spellingproblemen moeten herhaald in aanraking komen met letters en woorden om deze in te kunnen prenten en tot automatisering te komen. Daarnaast kan ook het herhaald, hardop lezen van teksten onder begeleiding effectief zijn om aan vloeiend lezen te werken. Hierbij kan het om het herlezen van dezelfde tekst gaan, maar ook om vergelijkbare teksten wat betreft moeilijkheidsgraad. Ook voor spelling geldt dat herhaling belangrijk is.

